

Kritik mot Socialnämnden i Gävle kommun för utformningen av ett brev i ett faderskapsärende

Beslutet i korthet: I ett ärende om faderskap fick en man, som enligt modern kunde vara far till barnet, ett brev som närmast gav intryck av att mannen kallades till familjerätten för att lämna ett DNA-prov. Brevet innehöll ingen information om att det var frivilligt att lämna provet. Brevet, som var mycket kortfattat, var i det avseendet direkt missvisande. Socialnämnden får kritik för utformningen av brevet.

Bakgrund

Den 26 oktober 2012 födde AA ett barn. Socialnämnden i Gävle kommun inledde därefter en s.k. faderskapsutredning. Vid ett samtal med AA uppgav hon att en man som hette BB kunde vara far till barnet. Familjerätten skickade därefter ett brev till en BB i Gävle. I brevet anfördes följande:

Angående pågående faderskapsutredning, barn fött 26 oktober 2012.

Det har framkommit uppgifter om att du skulle kunna vara barnets fader. För att hitta barnets biologiska far, används DNA-analys, dvs munskrap på alla inblandade. Du är välkommen till

Familjerätten, Socialtjänst Gävle, Norra Skeppargatan 15 A:

Onsdag 9 januari kl 13.15.

Ta med giltig legitimation.

Anmälan

I en anmälan till JO framförde BB klagomål mot socialtjänsten i Gävle kommun. BB anförde bl.a. att han inte hade något med faderskapet att göra och att förvaltningen sannolikt hade förväxlat honom med en annan man i Gävle med samma namn.

Utredning

JO begärde att Socialnämnden i Gävle kommun skulle yttra över det som hade framförts i anmälan.

I sitt remissvar anförde socialnämnden i huvudsak följande:

Allmänna regler och vägledning vid en faderskapsutredning

Att inhämta upplysningar:

Socialnämnden ska vid sin utredning inhämta upplysningar från modern och andra personer som kan lämna uppgifter av betydelse (2 kap. 4 § FB). Det är moderns upplysningar som ska vara utgångspunkten i en faderskapsutredning.

Socialnämnden är dock inte bunden av moderns ståndpunkt. Socialnämndens utredningsskyldighet i faderskapsärenden går så långt att utredaren har rätt att begära uppgifter från utomstående även utan moderns medgivande.

Om upplysningar kommer från annat håll än från modern ska hon givetvis få reda på vilka uppgifter som tillförts ärendet (16 § FL).

Uppgifter från utomstående:

Om utredaren får uppgifter från någon annan än modern om att en viss man kan vara far till barnet, bör modern få bemöta uppgifterna innan utredaren bedömer om mannen ska kontaktas.

Personsökning:

Det finns olika register att använda sig av när man med knapphändiga uppgifter söker en person som är tänkbar far till ett barn.

Takt och gott omdöme:

Även om socialnämndens utredningsskyldighet är långtgående ska den givetvis bedrivas med takt och gott omdöme. BB anser att familjerätten handlagt ärendet felaktigt då han upplever sig ha blivit utpekad som far till ett barn fött ett visst datum. Han säger sig ha blivit förväxlad med en annan man med samma namn. Han känner sig upprörd och anklagad.

Aktuell faderskapsutredning inleddes 2012-11-01 efter att en underrättelse om att barnet fötts inkommit från skattemyndigheten. Handläggaren tog emot modern på ett första besök 2012-12-21 då tre MF-protokoll upprättades. Ett protokoll för varje man som kunde vara tänkbar far till aktuellt barn. Uppgifterna om den aktuella mannen var knapphändiga men det framkom att de hade träffats på en fest vid ett bestämt tillfälle. Datum, namn, ungefärlig ålder, tidpunkt och att han bodde i Gävle framkom. Uppgifter om adress fanns på övriga män men inte på den aktuella mannen. En sökning i befolkningsregistret gjordes och där framkom att det endast fanns en man med det namnet i Gävle. Uppgifterna om ålder gjorde att mannen kunde vara den uppgivne. Handläggaren bedömde att vi behövde få kontakt med mannen för att kunna fortsätta utredningen och att en kallelse, vilket är normalrutin, skulle skickas ut till BB. I kallelsen finns uppgifter om barnets födelsedatum, handläggare, kontaktuppgifter och uppgift om att han skulle kunna vara barnets fader. BB säger sig ha försökt nå handläggaren men familjerätten säger att de inte fått någon sådan signal och tillgängligheten är hög hos familjerätten genom telefon, telefonsvarare, reception och öppettider.

Barnets rätt att få reda på sitt ursprung och få faderskapet fastställt har starkt stöd i svensk lagstiftning eftersom det kan ha en stor social betydelse, ekonomisk betydelse och även ibland en medicinsk betydelse för barnet. Därför har socialnämnden stöd i lagstiftningen för att efterforska vem som kan vara far till ett bestämt barn. Socialnämnden anser att BB:s intressen får stå tillbaka för socialnämndens rätt att ta kontakt med honom utifrån barnets rätt att få faderskapet fastställt. På grund av BB:s reaktion har dock familjerätten tänkt ändra sina rutiner på så sätt att de framöver kommer att lämna en mer pedagogisk information när de tillskriver de män som kan bli aktuella i en faderskapsutredning.

Utifrån ovanstående bedömer nämnden att det varit rätt att ta kontakt med den klagande utifrån den aktuella utredningen.

BB kommenterade remissvaret.

Bedömning

Om modern vid ett barns födelse är gift med en man, ska den mannen enligt 1 kap. 1 § föräldrabalken (FB) anses vara barnets far. Om en man inte ska anses vara far är socialnämnden enligt 2 kap. 1 § FB skyldig att försöka utreda vem som är far till barnet och se till att faderskapet fastställs. Enligt 2 kap. 4 § FB ska socialnämnden vid sin utredning hämta in upplysningar från modern och andra personer som kan lämna uppgifter av betydelse för utredningen. Enligt 2 kap. 6 § FB bör socialnämnden verka för att en blodundersökning görs på modern, barnet och den som kan vara far till barnet, om den presumtive fadern begär det eller om det finns anledning att anta att modern haft samlag med fler än en man under den tid då barnet kan vara avlat.

Modern uppgav att det fanns tre män som kunde vara far till barnet. En av de tre männen hette BB. Några närmare uppgifter om honom, t.ex. var han bodde, kunde hon inte lämna. I ett sådant fall kan förvaltningen söka i olika register för att få fram uppgifter (jfr Socialstyrelsens publikation Att fastställa faderskap, 2005, s. 40 f.). Förvaltningen gjorde en kontroll i befolkningsregistret och fann den nu aktuella BB. Utifrån de knapphändiga uppgifter som förvaltningen hade och de utredningsåtgärder som varit möjliga finner jag inte skäl att ha några synpunkter på att förvaltningen tog kontakt med BB. Detta innebär emellertid inte att förvaltningens agerande är fritt från invändningar.

Som nämnts ovan bör nämnden verka för att det görs en blodundersökning när flera män kan vara tänkbara som far till ett barn. En socialnämnd kan emellertid inte tvinga någon att genomgå en sådan undersökning. Om någon part vägrar att medverka till att faderskapet utreds kan frågan hänskjutas till domstol för prövning (se Socialstyrelsens publikation Att fastställa faderskap, 2005, s 62 f.).

Det brev som förvaltningen skickade till BB var, som jag uppfattar det, en ”standardskrivelse” som används i den här typen av ärenden. Brevet gav närmast intryck av att BB kallades till förvaltningen för att lämna ett DNA-prov. Det framgick inte att det var frivilligt för honom att lämna provet och i det avseendet var brevet således direkt missvisande.

När det gäller utformningen av brevet i övrigt konstaterar jag att det var mycket kortfattat och måste, inte minst hos en helt oförberedd mottagare, rimligen väcka ett antal frågor. Vidare kan det knappast bedömas om det finns skäl att över huvud taget be en man, i det här fallet BB, att lämna ett DNA-prov innan mannen har fått tillfälle att yttra sig över de uppgifter som lett till att förvaltningen kontaktat honom. Sådana aspekter borde enligt min mening ha beaktats redan när ”standardskrivelsen” utformades. Jag har förståelse för att BB blev upprörd när han fick brevet från förvaltningen, men har inte grund för att hävda att han borde ha kontaktas på annat sätt än genom ett brev.

Socialnämnden har i sitt remissvar uppgett att man i fortsättningen kommer att lämna en mer pedagogisk information i brev till män som kan bli aktuella i en

faderskapsutredning. Mot den bakgrunden anser jag mig kunna lämna saken med den kritik mot utformningen av brevet i fråga som ligger i det ovan anförda.

Ärendet avslutas.